

Романюта А.М.

учитель початкових класів,

Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 154

Харківської міської ради Харківської області

СУЧАСНИЙ УРОК У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ. СТРУКТУРА МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ

Освітня технологія розвитку критичного мислення в процесі навчання дитини – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань [1].

Ця технологія допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. Для впровадження методичної системи критичного мислення не потрібно ніяких додаткових умов, що створюються у школах спеціально для опанування новітніх технологій. Єдина необхідна умова для роботи за цією технологією – це бажання вчителя працювати творчо, по-сучасному, що сприяє досягненню найбільш позитивних результатів складного процесу навчання.

Створення середовища для навчання [2].

Для того, щоб навчитися критично мислити, учням необхідно почати мислити критично. Існує низка умов:

– виділити час та забезпечити можливості для застосування критичного мислення;

– сприяти активному залученню учнів до процесу навчання;

– дозволяти учням вільно розмірковувати;

– залучати учнів до плідного обговорення;

– стимулювати зміни;

– заохочувати самовираження;

– забезпечити обробку інформації;

– заохочувати прояви критичного мислення.

Учнів треба вчити на двох рівнях:

1) необхідно опрацьовувати зміст, тобто предметний матеріал;

2) необхідно, щоб учні оволоділи процесом учіння, засвоєння змісту.

Будова уроку для розвитку критичного мислення [3].

Перший етап – **актуалізація** (заохочення, викликання).

На цьому етапі учнів треба зацікавити, схвилювати, спровокувати. Він має такі цілі:

- допомагає встановити рівень власного знання, до якого можна додати щось нове, доповнити;
- сприяє виявленню поверховості, неточності неправильності у знаннях;
- активізує мислення учнів;
- створює зацікавленість, спрямовує на вивчення, дослідження проблеми.

Один із прикладів – **методика «Кубування»**.

Кубування є методом навчання, який полегшує розгляд різних сторін теми. Цей підхід передбачає використання кубика із написанням на кожній грані вказівки щодо напряму мислення або письма.

Другий етап – **усвідомлення**.

На цьому етапі учнів необхідно ознайомити зі змістом нової інформації (читання, розповідь, лекція, експеримент). Школярі активно перевіряють власне розуміння того, що читають, чують або досліджують.

Один із прикладів – **методика «Передбачення за ключовими виразами»**.

Можна пропонувати передбачення:

- за прислів'ями;
- за загадками;
- за твердженням, догмою;
- за ключовими словами, тощо.

Третій етап – **міркування (рефлексія)** – найкритичніший етап уроку.

Утворюється розмаїття думок, серед яких діти можуть вибрати правильну. Учні на цьому етапі перетворюють нові знання на власні.

Один із прикладів – **методика «Дискусійна сітка»**.

Академічна:

- визначаємо «за» і «проти»;

- наводимо аргументи;
- кожна група після цього залишається на своїй позиції.

Конструктивна:

- позиція визначення;
- групи шукають аргументи «за» і «проти»;
- визначають 5 найбільш вагомих аргументів;
- підбиваючи підсумок, акцентують, чому саме ці аргументи найбільш важомі.

Виміри розвитку критичного мислення [4].

У міру того, як учні підвищують здібності критично мислити, вони досягають успіху за чотирма параметрами:

- особисте за ставленням до громадського;
- гетерономне за ставленням до автономного ;
- інтуїтивне за ставленням до логічного;
- одно перспективне за ставленням до багато перспективного.

Вимір «Особисте за ставленням до громадського».

Перші реакції дітей на роботу мають тенденцію виражатися у термінах «подобається – не подобається» в плані того, що стосується їх особисто.

Вимір «Гетерономне за ставленням до автономного».

Гетерономність визначається як відчуття малою дитиною того, що мудрість та сила безумовно належать старшим. Текст – це робота, значення якої не викликає запитань. Автономія ж являє собою такий стан усвідомлення, коли дитина здатна сама описати світ та зробити висновки про нього.

Вимір «Інтуїтивне за ставленням до логічного».

Стверджувати щось інтуїтивно означає висловлювати ідеї, не дуже замислюючись над зв'язком між твердженнями та досвідом. Зосередитися на логіці означає відчутти те, як розташовуються докази, щоб точніше відповідати вимогам. Логіка не загрожує повністю витіснити інтуїцію, але, наскільки логіка може бути більш громадською формою проявлення думки, настільки демократія краще забезпечується, коли людина здатна логічно пояснити свою позицію.

Вимір «Від однієї перспективи до багатьох».

Менш зрілий мислитель може твердо дотримуватися своїх переконань, не утруднюючи себе пошуком альтернатив. Більш зрілий

мислитель буде брати до уваги й альтернативні переконання не тільки для того, щоб краще зрозуміти інших, а також й для того, щоб упевнитись, що його переконання – найбільш прийнятні для нього. Таким чином, більш зрілий мислитель може видозмінювати свої власні переконання в разі, коли переконання іншого виявляється переконливішим, але він буде прислуховуватися до переконань інших, відстоюючи свою власну позицію.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Кремінь В. Сучасна освіта в контексті реформування. *Освіта України*. 2002. № 102-103 (28 грудня).
3. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Київ, 2002. С. 38–51.
4. Читання та письмо для розвитку критичного мислення // Консорціум за Демократичну педагогіку, Міжнародна Асоціація Читачів, Коледж Гобарт, Університету Північної Айови. 1997. С. 134–285.